

Szondázó jellegű feltárás az aquincumi polgárvárostól délkeletre

(Bp. III. ker., Óbudai Gázgyár)

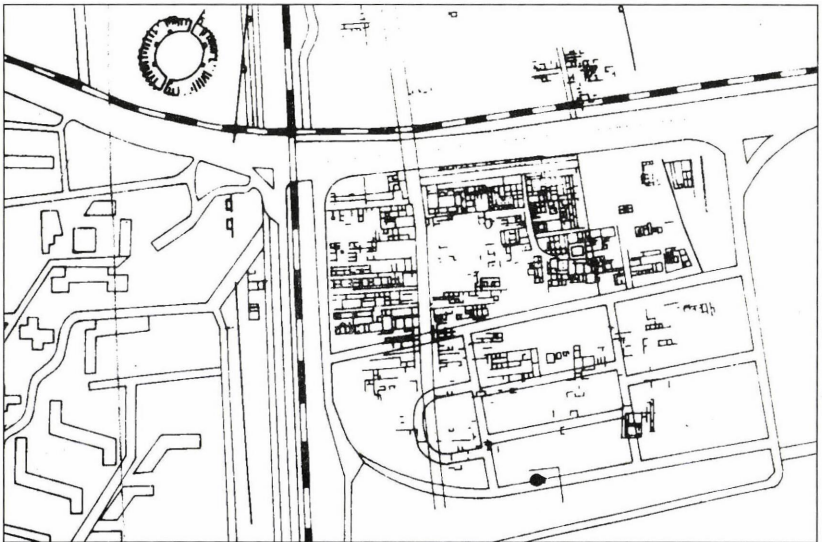
Az Óbudai Gázgyár privatizációja során a Graphisoft számítástechnikai cég a volt gyár déli részén egy jelentős terület gazdája lett, amelyen egy laza beépítésű információs park kialakítását készítette elő. Ennek során vált szükségessé az építkezési terület I. ütemének szondázó jellegű kutatása.

A szóban forgó terület (20. kép) az aquincumi polgárvárostól délkeletre, az ismert gázgyári fazekastelep-

Test excavations carried out southeast of the Aquincum Civil Town

(Budapest District III, Óbuda Gas Factory)

Following the privatization of the Óbuda Gas Factory, the computer firm Graphisoft became the new owner of a section of the property located in the southern area of the former factory area. Since the company planned the construction of a sparsely built-in complex on its newly acquired piece of real estate, test excavations became necessary as part of the initial stage (Stage I.) of development.

20. kép

től és a Duna-parti temető területétől pedig délre fekszik. Ezen a déli területen jelenlegi ismereteink szerint korábban nem folyt feltárás. Ennek oka – a fennmaradt dokumentumok alapján – részben a gyár építésével egy időben történt vastag homokos-sóderos feltöltés volt, részben pedig az a feltevés, hogy a római korban is mélyen fekvő terület nem, vagy csak igen gyéren volt beépítve. Tény, hogy erről a területről nem kerültek szórványleletek sem a múzeum gyűjteményébe.

Az építkezés I. ütemének területe azonban az antik város topográfiája szempontjából igen fontos helyen fekszik. A topográfia eddigi adatai alapján valahol itt kellett haladnia az észak-déli, ún. Duna-parti útnak, melynek nyomvonalát a polgárvárostól délre, a katonavárosból ismerjük. Továbbá ezen a területen húzódik a polgárváros déli városfalának kelet felé meghosszabbított vonala is. Bár a kutatás jelenlegi állása alapján a városfal déli szakasza nem húzódott le egészen a Dunáig, a városfalat követő vízvezető ároknak, illetve a későbbiek folyamán az azt kiváltó kőcsatornának, el kellett jutnia a Dunához. A csatorna feltételezett vonalára merőlegesen tűztük ki a kutatóárkot, 23 m hosszán és 5 m szélességben.

The area under discussion here (*Figure 20*) is located southeast of the Aquincum Civil town and south of the well known potter's settlement ("Óbuda – Gas Factory") as well as the cemetery located on the bank of the Danube. To our knowledge, no archaeological investigations have been carried out previously in this area. On the basis of surviving documents, this is in part explained by the fact that at the time of the factory's construction a thick fill of sand and gravel was laid down here. In addition, at the time it was presumed that this deep lying piece of land had not been inhabited or at least had only been sparsely populated during the Roman Period. It is undoubtedly true that there are not even stray finds from this area in the collections of the Aquincum Museum.

However, the surface affected by Stage I of the development represents a very important topographic point in terms of the layout of Roman Aquincum. According to survey data available to date, a road oriented north to south along the Danube, whose southern section is known in the Military town, must have gone through here. Moreover, the line drawn as the eastern extension of the Civil town's southern wall also runs across here. Although currently, there

A kutatóárok teljes felületében a felszíntől 2-2,3 m mélységig igen laza, homokos, sóderos feltöltést találtunk, melyből ugyan leletanyag nem került elő, azonban a gyár építésével egyidős dokumentumok alapján feltételezhető, hogy ez a töltés a század elején, a gyár építésekor került a területre. A feltöltés alatt azonban jól elvált egy keményre iszaposodott, szürke színű, kissé agyagos réteg, melynek nyesése során újkori és római kori kerámialeletek egyaránt előkerültek. A szürke iszapos rétegben jól elkülönült egy 7-7,5 m széles, igen vékony sóderos sáv. Ennek egyik szélén kicsinyomként értékelhető, két, egymástól 115 cm-re lévő párhuzamos bemélyedés haladt, másik szélén pedig egy kis, teknő alakú, 50 cm mélységű árok húzódott. Az objektumok a jelenlegi Záhony utca nyomvonalában, de annál mintegy 2,5 m-rel mélyebben jelentkeztek.

Az útfelszín alatti homogén, homokos-agyagos rétegből közepes mennyiségű római kori kerámia került elő. Zárt réteget vagy objektumra utaló nyomot nem találtunk. Csupán a bolygatatlan sárga homokos altalajt elérve rajzolódott ki egy sötétebb, 40 cm széles sáv, valamint attól északra egy kis ovális elszíneződés. Az előbbiből származik egy 3. századi subaeratus érem.

is no evidence that the southern city wall extended all the way to the Danube, the drainage ditch that ran parallel to it (which was subsequently replaced by a stone-lined channel) must have extended down to the river. A 23 m long and 5 m wide test trench was thus laid out in a direction perpendicular to the hypothesized line of the channel.

The entire surface of the test trench contained a very loose, sandy gravel fill down to a depth of 2-2.3 m. Although it contained no artifacts, on the basis of coeval documents it may be hypothesized that this is the fill that was brought to the factory's territory during its construction at the beginning of this century. Below this fill, a well separated silted and grayish layer of clay was identified. Following the removal of this stratum, both Roman Period and modern pottery fragments began to occur. Within this grayish silt layer, a 7-7.5 wide, very thin layer of gravel could also be distinguished. This may be interpreted as a wagon trail since it is characterized by two, long and parallel depressions running at a distance of 115 cm from each other along one of its sides. The other side is paralleled by a 50 cm deep, tub-shaped ditch. These features were observed along the line of

A kutatóárok alapján képet alkothattunk a terület régéviszonyairól, valamint a – bár csekély számú – római kori telepnyomból, továbbá a viszonylag nagyszámú leletanyag alapján a további kutatásokhoz szolgáltatott kiindulópontot. A területre kerülő építmények alapozása – amennyiben az a tervek szerint kerül kivitelezésre – csak az újkori feltöltést érinti, a közművek nyomvonalában azonban várhatóan újabb alkalmat ad a feltáráshoz a következő időszakban.

Zsidi Paula

modern-day Záhony street, however, they are located some 2.5 m below street level. A fair amount of roman sherds were recovered from the sandy clay layer below this road surface. No sealed layers or traces of features were found. A 40 cm broad, darker band could be seen only at the bottom, once the undisturbed yellow, sandy subsoil was reached. Another small, oval discoloration was found to the north. The aforementioned dark band contained an AD 3rd century subaeratus coin.

On the basis of this test trench it is possible to reconstruct the stratigraphy in this area. In addition, even the scarce assemblage of Roman Period artifacts offers a starting point for further research. If recent construction plans will be carefully observed, the foundation works will affect only the modern age fill. Excavations along the line of public works, however, will probably offer new opportunities for archaeological investigations in the near future.

Paula Zsidi